

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА МУЗЕЄЗНАВСТВА

РІЗНИЧЕНКО ЄЛИЗАВЕТА
**«ГІБРИДНА ВИСТАВКА «УКРАЇНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ОДЯГ ЯК
ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПІДСВІДОМОСТІ»**

спеціальність 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство

галузь знань 02 Культура і мистецтво

Подається на здобуття освітньої кваліфікації магістр музеєзнавства та
пам'яткознавства

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання
ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне
джерело.


— Різниченко Єлизавета
Науковий керівник: Щербань Анатолій Леонідович, завідувач кафедри, доктор
культурології, кандидат історичних наук, професор

—
Дата захисту 17 грудня 2025р
Національна шкала Відмінно
Кількість балів оцінка ЕСТ8 95 А

Харків 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	10
РОЗДІЛ І. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА	17
РОЗДІЛ ІІ. НАУКОВА КОНЦЕПЦІЯ МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ.....	22
РОЗДІЛ ІІІ. ГРАНТОВА ЗАЯВКА НА РЕАЛІЗАЦІЮ ГІБРИДНОЇ ВИСТАВКИ «УКРАЇНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ОДЯГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПІДСВІДОМОСТІ».....	29
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	44
ДОДАТКИ	53
Статут Харківської державної академії культури.....	53
Статут Державного підприємства «Націопональний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал».....	54
Статут Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» Карта народного одягу українців західних областей.....	55
Кадр із фільму "Тіні забутих предків", 1965.....	56
Афіша виставки.....	57
Квиток на виставку.....	58

Харківська державна академія культури

Факультет: Культурології та соціальних комунікацій

Кафедра: культурології та музеєзнавства

Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр

Напрямок підготовки: B12 «Культурологія та музеєзнавство»
(шифр і назва)

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

А. ЩЕРБАНЬ

“__” _____ 2025 року

З А В Д А Н Н Я НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

РІЗНИЧЕНКО ЄЛИЗАВЕТА МИКОЛАЇВНА

1. Тема роботи: **«Гібридна виставка «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»**

«Hybrid exhibition «The Ukrainian traditional clothing as an element of contemporary sociocultural subconsciousness»

Керівник роботи – завідувач кафедри, доктор культурології, кандидат історичних наук, професор Щербань Анатолій Леонідович

затверджений засіданням кафедри, протокол № ____ від _____ року

2. Строк подання студентом роботи – листопад 2025 р.

3. Зміст дипломної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

ВСТУП

РОЗДІЛ І. ІСТОРИЧНА ДОВІДКА

РОЗДІЛ ІІ. НАУКОВА КОНЦЕПЦІЯ МУЗЕЙНОЇ ВИСТАВКИ

РОЗДІЛ ІІІ. ГРАНТОВА ЗАЯВКА НА РЕАЛІЗАЦІЮ ГІБРИДНОЇ ВИСТАВКИ

«УКРАЇНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ОДЯГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПІДСВІДОМОСТІ»

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

ДОДАТКИ

Статут Харківської державної академії культури

Статут Державного підприємства «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»

Статут Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»

Карта народного одягу українців західних областей

Кадр із фільму "Тіні забутих предків", 1965

Афіша виставки
Квиток на виставку

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір та затвердження теми дипломної роботи	вересень	
2.	Виявлення та вивчення літератури з теми дипломної роботи	жовтень-листопад	
3.	Написання тексту I розділу дипломної роботи	грудень - лютий	
4.	Написання тексту II розділу дипломної роботи	березень-травень	
5.	Збір емпіричного матеріалу з теми дослідження, його опрацювання, опис	вересень	
6.	Написання висновків, оформлення роботи, її передзахист на кафедрі	Жовтень-листопад	
7.	Підготовка презентації та захист дипломної роботи	грудень	

Студент

Різниченко Є.М.

Керівник роботи

Щербань А.Л

АНОТАЦІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу на здобуття ступеня «магістр»
студентки факультету культурології та соціальних комунікацій спеціальності
В12 «Культурологія та музеєзнавство

На тему: **«Гібридна виставка «Український традиційний одяг як елемент
сучасної соціокультурної підсвідомості»**
Різниченко Єлизавети Миколаївни

Робота викладена на 59 сторінках, що включає 3 розділи та 84 джерела з переліку використаної літератури. Мета роботи: за допомогою новітніх музейних практик та досліджень, створити проєкт гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» та ввести її до майбутнього музейного обігу.

Завдання:

сформулювати генеральну ідею гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»;

- визначити «наскрізну» проблематику»;
- розробити архітектурно-художнє рішення музейного проєкту виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»;
- проаналізувати відображення українського традиційного одягу у сучасному кінематографі та соціальних мережах;
- скласти грантову заявку з урахуванням особливостей виставки.

Перший розділ зосереджений на історії репрезентації українського традиційного одягу у період Радянського Союзу та його відображенню в сучасному контексті. Другий розділ присвячено створенню наукової концепції виставки та архітектурно-художньому рішенню експозиції. Третій розділ зосереджує увагу на процесі підготовки та оформленні грантової заявки.

Висновок: робота доводить, що традиційний український одяг є активним компонентом сучасної соціокультурної підсвідомості, а розроблений проєкт

гібридної виставки підкреслює ефективні шляхи його інноваційної репрезентації.

Ключові слова: гібридна виставка, соціокультурна підсвідомість, кінематограф, візуальна культура, соціальні мережі.

ABSTRACT

for the final qualifying work for the degree of «master»
students of the Faculty of Cultural Studies and Social Communications,
Specialty B12 “Cultural Studies and Museum Studies”
on the topic: **“The Ukrainian traditional clothing as an element of contemporary
sociocultural subconsciousness”**
Riznychenko Elyzaveta Mykolaiivna

The thesis consists of 59 pages, including 3 chapters and 84 sources from the list of references. The purpose of the work: to develop, through contemporary museum practices and relevant studies, a project of a hybrid exhibition titled “Ukrainian Traditional Clothing as an Element of Modern Sociocultural Subconsciousness” and to integrate it into future museum circulation.

Tasks:

- formulate the general concept of the hybrid exhibition “Ukrainian Traditional Clothing as an Element of Modern Sociocultural Subconsciousness”;
- identify the overarching thematic issues;
- develop the architectural and artistic design of the museum exhibition project;
- analyse the representation of Ukrainian traditional clothing in contemporary cinema and social media;
- prepare a grant application taking into account the specific features of the exhibition.

The first chapter focuses on the history of representing Ukrainian traditional clothing during the Soviet period and its reinterpretation in the contemporary context. The second chapter is devoted to developing the scientific concept of the exhibition and the architectural-artistic solution of the display. The third chapter addresses the preparation and structuring of the grant application.

Conclusion: The study demonstrates that traditional Ukrainian clothing functions as an active component of the modern sociocultural subconscious, while the

proposed hybrid exhibition project highlights effective approaches to its innovative museum representation.

Keywords: hybrid exhibition, sociocultural subconsciousness, cinematography, visual culture, social media.

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність теми дослідження передбачає зростання інтересу сучасного суспільства до української національної ідентичності, її культурних сенсів та відродження традицій у новітньому соціокультурному просторі. Український традиційний одяг століттями формувався як відображення національного світогляду, його звичаїв та естетичного смаку народу, що переживає переломний етап формування громадської думки. В умовах активного культурного обміну та глобалізаційних процесів, саме традиційні елементи одягу стають культурними маркерами розвитку українського суспільства, його способом самовираження та формою комунікації з минулим.

Протягом останніх років, український традиційний костюм відродився у сучасному кіно, моді та соціальних мережах. Елементи вишивки та орнамент в цілому, активно переосмислюється модними дизайнерами, художниками та блогерами, що мають на меті показати глибокий сенс української візуальної культури. Через це з'являється необхідність вивчення того, які функції традиційного вбрання актуальні для сучасного культурного простору, де костюм демонструється не як музейний експонат, а як символ української культурної ідентичності.

Зараз музеї перебудовують свої комунікаційні стратегії, переходячи від звичайного виставкового формату до інтерактивних та медіаперформативних форматів. Українське традиційне вбрання – це один із найбільш атрактивних та насичених наративами, типів музейних експонатів, який потребує нових способів демонстрації та репрезентації. Враховуючи сучасні формати візуалізації музейних колекцій, потребу в емоційному досвіді, створюються нові види нетрадиційної музейної комунікації.

Дослідження українського традиційного одягу як частина сучасної соціокультурної свідомості надає можливість розкрити механізми збереження і передачі культурних кодів, проаналізувати процеси інтеграції архаїчних образів у сучасні практики самопрезентації та осмислити значущість матеріальної

культурної спадщини у формуванні національної ідентичності. Наразі, це дослідження має не лише академічну цінність, але й практичну важливість, оскільки сприяє глибшому розумінню процесів культурної спадковості та самоідентифікації українського народу у контексті ХХІ століття.

Об'єктом даного дослідження є новітнє представлення та трансформація українського традиційного одягу в сучасній соціокультурній та музейній діяльності.

Предметом дослідження є розробка цілісної музейної концепції на тему: «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості».

Хронологічні межі дослідження охоплюють період другої половини ХІХ ст. до сучасності. Даний часовий проміжок обраний, щоб простежити еволюцію традиційного вбрання у побуті українців як неодмінної частини повсякденного життя до сучасних форм презентації у культурному, музейному та медійному контексті.

Географічні межі дослідження охоплюють територію України в її етнографічному розмаїтті – Полісся, Поділля, Галичину, Слобожанщину, Полтавщину, Буковину, Гуцульщину, Бойківщину, Закарпаття та інші регіони. Це дозволяє розглянути регіональні особливості українського традиційного одягу, орнаментики, матеріалів і технік виготовлення.

Мета даної роботи полягає в тому, щоб за допомогою новітніх музейних практик та досліджень, створити проєкт гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» та ввести її до майбутнього музейного обігу.

Досягнення цієї мети передбачає необхідність постановки й виконання наступних **завдань**:

- сформулювати генеральну ідею гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»;
- визначити «наскрізну» проблематику;

- розробити архітектурно-художнє рішення музейного проєкту виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»;
- проаналізувати відображення українського традиційного одягу у сучасному кінематографі та соціальних мережах;
- скласти грантову заявку з урахуванням особливостей виставки.

Історичні джерела

Ступінь дослідженості проблеми. Для виконання даного дослідження було використано широкий комплекс джерел, що охоплюють наукові, музейні, нормативні та медіаматеріали.

Важливим джерелом інформації стали матеріали провідних українських музеїв, зокрема Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» [47], Музею українського народного декоративного мистецтва [64], Victoria Museum [2], Національного музею народного мистецтва Гуцульщини та Покуття [51], а також онлайн-проєкту «Відкрита скриня» [17]. Ці ресурси містять візуальні та описові дані про зразки традиційного вбрання, техніки вишивки, орнаментику й сучасні підходи до музейної презентації культурної спадщини.

До джерельної бази дослідження також увійшли нормативно-правові документи, зокрема Статут Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара» [71], Статут Державного підприємства «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс “Мистецький арсенал”» [70], а також Статут Харківської державної академії культури [72]. Вони стали підґрунтям для аналізу організаційних і правових засад діяльності музеїв, що зберігають і популяризують національну культурну спадщину. Окрему групу джерел становлять сучасні електронні ресурси – відеоматеріали на YouTube, онлайн-статті та інтернет-видання, які відображають сприйняття українського традиційного одягу в сучасному суспільстві та його функціонування у медіапросторі.

Таким чином, джерельна база дипломного дослідження є різноплановою й комплексною: вона охоплює як науково-теоретичні праці, так і музейні експозиційні матеріали, нормативні документи, а також сучасні медіаджерела, що дозволяє простежити трансформацію українського традиційного одягу від етнографічного артефакту до елемента сучасної соціокультурної підсвідомості.

Історіографія

Історіографію ми поділяємо за хронологічним типом: монографії, статті та матеріали конференцій. Історіографічну базу дослідження складають роботи історичного, музеєзнавчого, культурологічного характеру.

Монографії. Стан розробленості теми засвідчує значний науковий інтерес до вивчення традиційного українського одягу. Дослідження історико-етнографічних аспектів здійснювали Білан М. та Г. Стельмашук [8], які описували регіональні особливості народного костюма.

У деяких дослідженнях це питання розглянуто в контексті становлення національного костюма, як, наприклад, у працях З. Васіної [11], Т. Ніколаєвої [54], О. Косміної [29]. Важливою для даного дослідження є одна з перших робіт, присвячених українському костюму, в якій яскраво представлені питання, пов'язані з національним одягом, під даним кутом розглядається це питання у монографіях Ніколаєвої Т. [54], де аналізується вбрання, вона також є автором праці «Український костюм: надія на ренесанс» [55]. У цій праці ґрунтовно досліджується історія виникнення, розвитку та сучасних змін українського традиційного строю різних соціальних верств населення України. Проте найважливішою частиною її праці є класифікація одягу XIX – початку XX ст. та аналіз матеріалів та визначення регіональних особливостей традиційного одягу.

У своєму науковому дослідженні Вербицька П. В. «Музейна комунікація в умовах викликів глобалізації» [13], обговорює важливість ролі музейної комунікації в умовах сучасного глобалізованого світу. Це призводить до виникнення нових підходів і форм взаємодії музеїв з громадськістю, сприяючи

широкому застосуванню сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, оновленню експозицій, розширенню послуг та покращенню їх якостей.

Статті. У статтях дослідників нашого століття — О.О. Лавренюк [39], М. Шевченка [84], А. Варивончик [10] — одним із головних питань дослідження одягу, як історичного явища, є його походження. У основі всіх концепцій, лежить уявлення про зовнішній вигляд одягу, пов'язане з мотивами моралі, магії, культу тощо. Дослідники також підкреслюють визначальну роль захисних функцій, які невіддільні від природно-географічного середовища, культурної, господарської та соціальної діяльності людини.

Також у статті В. Сушко [73] значну увагу приділено дослідженню характеру оздоблення традиційного строю. Адже декоративні матеріали, види, техніка виконання, розташування та композиційні конструкції допомагають зрозуміти соціально обумовлений характер естетичних уподобань людей, творчості, а також рівень матеріально-технічних можливостей населення, оригінальність, вміння поєднати красу та зручність.

Багатогранність теми підтверджують також численні статті, в яких представлено погляд на український традиційний одяг з позицій сучасного мистецтвознавства, культурології та дизайну. У статті Г. Макогін [45] простежується еволюція вбрання як національного символу, що зберігає ознаки етнокоду й водночас відображає соціальні трансформації. Подібну тематику розвивають В. Мироненко й А. Синицька [46], які аналізують національний костюм у контексті авангардної культури ХХ століття.

Н. Король [27] досліджує збереження народних традицій у моделюванні дитячого одягу, а Н. Наумкіна [50] у своєму дослідженні наголошує увагу на використанні етнокультурних символів у повсякденному вбранні сучасних українців, підкреслюючи зміну соціального сприйняття етнічного одягу в умовах урбанізації.

У театральному та кінематографічному контексті розгляд костюма представлений у роботах І. Несен [53], О. Небогатикової та Н. Садретдінової [52], які акцентують увагу на художньо-пластичній ролі

костюма у створенні сценічного образу. Дослідження В. Кричевського [32] та Н. Кудрявцевої з Г. Кокоріною [34] висвітлюють виклики автентичності костюмів у кіно, демонструючи, як народний одяг трансформується через екранізації та художні трактування.

Матеріали

конференцій

Цінними є також група матеріалів, опублікованих у збірниках конференцій. А. Руденченко [62] розглядає етнодизайн як міждисциплінарне явище, що об'єднує освіту, культуру та мистецтво. У роботах І. Сиваш [66] сформульовано концептуальні засади українського етнодизайну, в якому національний одяг виступає як ключовий візуально-комунікативний код.

Стаття С. Долеско [16], представлена у міжвишівському збірнику, висвітлює мистецтво інтерпретації костюма у літературному контексті, зокрема в образній побудові героїв «Лісової пісні».

Методологічна база дослідження

Методологічною основою роботи є міждисциплінарний підхід, що поєднує положення культурної антропології, історіософії та соціокультурного аналізу. Концептуальним орієнтиром виступають ідеї Клода Леві-Строса, зокрема його розуміння культури як системи знаків і структур, у яких відображається колективна підсвідомість суспільства. Такий підхід дозволяє інтерпретувати український традиційний одяг як структурований культурний текст, у якому закладено архетипи національної ідентичності та соціальні коди певної епохи.

Важливе місце у методології займає історіософський підхід, що передбачає осмислення традиційного одягу крізь призму філософії історії як феномена, який поєднує минуле, сучасність і проєкцію майбутнього. Традиційне вбрання у цьому контексті розглядається як носій «пам'яті культури», що відтворює колективний досвід народу й водночас формує нові сенси в сучасному соціокультурному просторі.

Дослідження також спирається на принципи історичного детермінізму, відповідно до якого кожен культурний феномен має свої об'єктивні передумови

та закономірності розвитку. Це дозволяє простежити еволюцію українського народного костюма від його утилітарного призначення у традиційному суспільстві до символічного значення в сучасній культурі та медіа.

Особливу увагу приділено застосуванню інструментів історичної пам'яті та концепції архетипу підсвідомості, що дає змогу дослідити, яким чином образ українського традиційного одягу функціонує у колективному несвідомому як маркер культурної спадкоємності. Через аналіз образів у кінематографі, соціальних мережах і музейних візуалізаціях простежується актуалізація давніх архетипів, які продовжують визначати сучасні моделі самоідентифікації українців.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз українського традиційного одягу як елемента сучасної соціокультурної підсвідомості, що охоплює його історико-етнографічні, символічні та медійні аспекти. Розроблено класифікацію способів репрезентації традиційного одягу в сучасних медіа, яка охоплює візуальні, текстуальні та інтерактивні формати.

Практична значущість результатів магістерського дослідження

Результати дослідження можуть бути використані в освітніх програмах для викладання курсів з етнографії, культурології, мистецтвознавства та музеєзнавства. Створення навчально-методичних матеріалів на основі дослідження допоможе глибше розкрити значення традиційного одягу в контексті сучасної культури. Також отримані дані можуть бути інтегровані в музейні експозиції, присвячені українському традиційному одягу, шляхом розробки інтерактивних програм, аудіовізуального контенту та проведення тематичних виставок. Це сприятиме залученню різних вікових категорій відвідувачів до вивчення етнокультурної спадщини.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу 3 розділів, висновку, списку використаних джерел та літератури (84 найменування). Загальний обсяг роботи - 59 сторінок (основна частина – 33 ст.).

РОЗДІЛ I. Історична довідка

Існування українського національного одягу як окремої культурної одиниці історично було примарним страхом для Радянського Союзу впродовж усього його існування. Різноманітність одягу «братніх» народів, орнаментів, їхні значення радянське керівництво сприймало як потенційну загрозу ідеології. Носіїв етніки успішно ліквідовували.

З'явившись як поняття у XIX ст., «шароварщина» закріпилася у кінематографі, театральному мистецтві та музичній культурі радянської України як репрезентація малоросійського, провінційного типу українця. "Шароварщина" стала культурною зброєю, яка спрощувала багатогранність українського національного костюма до стереотипного набору образів, зокрема, шароварів і вишиванок, що слугували для створення карикатурного, "малоросійського" образу [83].

Після здобуття незалежності Україна стикнулася з новими викликами, пов'язаними з відродженням національної ідентичності. Проте феномен "шароварщини" не зник, а лише адаптувався до нових реалій: комерціалізація культури продовжила його існування через рекламу, ресторани, телебачення та інші аспекти масової культури. Замість того, щоб повністю відкинути цей стереотип, суспільство стало використовувати його як інструмент для залучення уваги та бізнес-стратегій.

Цей феномен має глибоке значення і вимагає подальшого осмислення. Важливо розуміти, як "шароварщина" впливає на сучасне сприйняття національної культури, як автентичні елементи українського одягу співіснують зі стереотипними образами, і що це означає для майбутнього української культурної ідентичності.

Традиційний український одяг відзначається великою різноманітністю, що охоплює різні регіони та епохи. На жаль, популяризація культури через призму «шароварщини» сприяла формуванню стереотипного уявлення про

український національний одяг як щось одноманітне і спрощене. Це сталося через те, що шаровари, примітивні вишиванки та пластикові віночки стали сприйматися як основні символи української культури [66, с. 230].

Насправді етнічний костюм кожного регіону має свої унікальні особливості, відмінні за кроєм, технікою вишивки та іншими деталями. Наприклад, у традиційному українському одязі можна знайти такі елементи, як різноманітні сорочки з вишивкою, запаски, спідниці, горбатки, крайки, жупани, сардаки, кептарі, чільця, хустки та прикраси у вигляді намиста, коралів і герданів. Залучення дітей до вивчення цих багатих традицій у садочках та школах може допомогти сформувати в них природне розуміння і повагу до національної спадщини.

З одного боку, у часи тоталітарного режиму "шароварщина" дійсно стала своєрідним прихистком для національної ідентичності, хоча й у спрощеній формі. В умовах жорсткої радянської цензури вона дозволяла хоч якось підтримувати існування національної культури, навіть якщо це було через стереотипи та поверхневі образи. Такі елементи, як шаровари, вишиванки чи козацькі мотиви, слугували символічною "резервацією", в якій зберігалася хоча б якась пам'ять про українську культурну спадщину. [83]

Проте сьогодні вплив "шароварщини" став згубним для культурного розвитку. Вона перетворилася на ерзац – штучний заміник автентичної культури, що блокує можливість глибшого розуміння українських традицій. У масовій свідомості ці спрощені образи закріпилися як нібито "справжня" культура, створюючи своєрідну "скляну стелю" для справжніх, глибоких проявів українського національного одягу і культури в цілому. Це обмежує потенціал культурного відродження, адже замість дослідження й популяризації автентики ми продовжуємо відтворювати стереотипи, закріплені в радянському минулому.

Яким чином «шароварщина» репрезентує українську культуру? За допомогою залучення етнографічних елементів: українського народного та козацького строю (вишиванка, шаровари), елементів селянського або козацького побуту (гличики, вареники, горілка абощо). Однак усі ці елементи мають неоднакове значення в різних контекстах. Порівняємо: одяг селянина початку ХІХ століття в етнографічному музеї, дизайнерське рішення одягу у стилі «козак» та квазі- або псевдокозацький одяг ансамблю народного танцю на сцені.

У першому випадку, маємо справу з реконструкцією одягу, яка передбачає точне, автентичне відтворення костюма. Стилізація під український народний костюм - це фольклоризм, який «у найширшому сенсі визначається використанням фольклорних творів, стилістики, образного світу в професійному мистецтві, літературі, науці, педагогіці, тобто поза рамками фольклорної традиції». І тільки «квазі- або псевдокозацький одяг», що позиціонує себе автентичним, але не є таким, на нашу думку, є «шароварщиною». [65, с. 417]

Радянська влада активно створювала та підтримувала образи, які начебто представляли національну культуру, але насправді були стерильними та декоративними версіями автентичних традицій, адаптованих для політичних потреб режиму.

У 1920-х роках, під час культурного піднесення в Радянській Україні, режисери та драматурги почали шукати нові підходи до класичних творів. Термін «перелицювання» символізував нові інтерпретації класичних п'єс, що часто включали елементи пародії або заперечення традиційної культури. Наприклад, комедія-водевіль М. Кропивницького «Пошились у дурні» у постановці Ф. Лопатинського театру «Березіль» була оформлена як циркова вистава. Художники В. Шкляєв і М. Симашкевич оформили сцену цирковими елементами, зокрема використали страхувальну сітку, а костюми акторів були стилізовані під клоунські варіанти національних костюмів. Це було частиною

культурного експерименту – відкидання традиційної драматургії через комічні та гротескні форми. [74, с. 42]

Постановка «Наталки Полтавки» в Театрі ім. Т.Г. Шевченка у 1925 році, здійснена Л. Кліщевим, представляла ще одну спробу наївної стилізації — вона була стилізована під дитячий малюнок, що також заперечувало класичну естетику. Такий підхід демонстрував неповагу до старих форм, намагаючись знайти нові, але, за великим рахунком, ці спроби були короточасними. [83]

З другої половини 1930-х років, із запровадженням соцреалізму, радянський театр почав повертатися до етнографізму XIX століття, але тепер він набув іншого значення. Режисери та художники зверталися до народного мистецтва, але без глибокої трансформації або переосмислення автентичних елементів. Народний костюм і побут переносилися на сцену, але без очевидної інтерпретації або адаптації до нових умов і змістів. Це відображало прагнення до автентики, але часто це була лише поверхнева стилізація, без глибокого розуміння культурного контексту. Така тенденція до псевдоетнографії імітувала зовнішні атрибути традиційної культури, але не відображала її справжньої суті.

Фільми, такі як «Роки молоді» (1958), «Вечір на Івана Купала» (1968), та «Веселі Жабокричі» (1971), демонструють навмисно спрощене, комерціалізоване зображення української культури, де люди постійно танцюють і співають у "народному" одязі, який насправді не є автентичним. Це формує уявлення про українську культуру як про розважальний елемент, відриваючи її від глибших історичних та етнографічних коренів. Використання такого псевдонародного підходу допомагало радянській владі контролювати національні культури, зробивши їх декоративними, але не загрозливими для уніфікованої ідеології. [50]

Однак чи не найбільше різноманіття у контекстах вживання «шароварщини» можна прослідкувати в незалежній Україні. До театрального,

музичного, образотворчого мистецтва додалися ще продукти комерційної діяльності (реклама, етноресторації, сувенірна продукція, «мильні опери» тощо), як тим чи іншим чином «національно забарвлені» елементи. Сучасними прикладами «шароварщини» також можуть бути концерти М. Поплавського (пісні «Сало», «Варенички») та постановки «Кварталу-95». [46, с. 129]

Сучасна мода на використання автентичних вишиванок для створення нових елементів одягу або аксесуарів, іноді призводить до втрати культурної цінності оригінальних виробів. Цей процес викликає занепокоєння, оскільки він може сприяти знеціненню традиційних елементів, замінюючи глибоке розуміння культури поверхневим споживацьким підходом. Відтак, важливо підтримувати освітні ініціативи, що зберігатимуть і передаватимуть знання про справжні українські традиції наступним поколінням.

Феномен «шароварщини» був складним і багат шаровим процесом, який відображав глибокі суперечності між політичними ідеологіями та культурними прагненнями. «Шароварщина», хоч і часто сприймалася як спрощена або карикатурна версія української культури, слугувала водночас і засобом збереження національної самобутності в умовах тоталітарного режиму. Радянська влада, пропагуючи псевдонародні елементи одягу і побуту, створювала образ українця, який відповідав її політичним інтересам, акцентуючи на колективістських, архаїчних і примітивних аспектах.

Однак, попри ці маніпуляції, «шароварщина» залишила простір для прояву української ідентичності, зберігаючи певні культурні маркери, які були зрозумілими масовому глядачеві. Таким чином, репрезентація української культури через «шароварщину» є водночас і проявом колоніальної політики, і частковим збереженням національної традиції, що дозволяло українцям підсвідомо ідентифікувати себе як окрему націю в межах радянського простору.

РОЗДІЛ II. Наукова концепція музейної виставки

Ідейний задум проєкту – на основі дослідження українського традиційного одягу створити гібридну виставку «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості», яка репрезентує історичний розвиток, регіональні особливості та вплив народного костюма на сучасну культуру, моду, кіно, музику та інші аспекти соціокультурного життя.

Згідно з чинною класифікацією дана музейна експозиція є:

- За профілем: етнографічна, культурологічна, художня.
- За типом: віртуальна, але за типом побудови поєднує в собі класичний та панорамний метод.
- За метою, завданням, призначенням: основна, навчальна, для фахівців і широкого загалу.
- За тривалістю роботи: тимчасова.
- За способом демонстрації: стаціонарна (віртуально доступна).
- За методом побудови буде застосовано:

1. Експериментальний метод

Експозиція будується не за традиційною хронологією чи типологією костюмів, а за принципом інтерактивного занурення глядача у різні контексти використання народного одягу. Відвідувачі можуть самостійно обирати маршрут перегляду, взаємодіяти з 3D-моделями та мультимедійними матеріалами. Досліджується вплив візуального сприйняття костюма через доповнену реальність та відеоінсталяції. Основна структура – це поєднання архівних матеріалів, сучасних мистецьких інтерпретацій та інтерактивних форматів подачі інформації.

2. Тематичний метод

Виставка розбита на тематичні розділи, що відображають різні аспекти використання традиційного одягу: святковий та повсякденний одяг, образи у кінематографі та цифрових медіа.

3. Образно-сюжетний метод

Створюється візуальний наратив, що через манекени, мультимедійні засоби та художні реконструкції показує зв'язок між традиційним вбранням та сучасними модними тенденціями.

За принципом побудови: комплексно-тематичний принцип – поєднання етнографічного, мистецького та соціального аспектів у розкритті теми.

Жанрова форма експозиції: постмодерний експозиційний нарис – це коли в експозиції співіснують традиційні строї, сучасні дизайнерські адаптації, цифрові колажі та цитати з етнографічних джерел, де застосовуються аудіовізуальні засоби для створення цілісного враження про національний одяг як культурний код українців.

Коротка тематична структура музейної експозиції

«Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»

Тема 1. «Пам'ять тіла

Підтема 1: Тактильна візуалізація тканин і матеріалів;

Підтема 2: Інтерв'ю носіїв традиційного вбрання;

Підтема 3: Реконструкція давніх рухів і танців у народному одязі.

Тема 2. «Родинна спадщина»

Підтема 1: Цифрові родинні альбоми з фото костюмів;

Підтема 2: Інтерактивна карта родинних історій з різних регіонів України;

Підтема 3: VR-діалоги з віртуальними образами бабусь і дідусів у традиційному строї.

Тема 3. «Одяг як мова»

Підтема 1: Орнаменти як система знаків: інтерактивна панель значень;

Підтема 2: Звукова інсталяція на основі мотивів вишивки;

Підтема 3: Художні відеоінтерпретації образу костюма як мовлення.

Тема 4. «Кіно і костюм: від екрана до уяви»

Підтема 1: Костюм у класичному українському кіно;

Підтема 2: Інсталяція одягу з фільмів «Тіні забутих предків», «Білий птах з чорною ознакою», «Захар Беркут»;

Підтема 3: Аналіз вбрання як художнього образу.

Наскрізні проблеми:

- Мистецька інтерпретація
- Тілесна пам'ять
- Побут
- Ідентичність

Архітектурно-художній образ експозиції. Одяг не лише матеріальний об'єкт, а й культурний код, що формує колективну підсвідомість народу. Через традиційне вбрання передається пам'ять, ідентичність, родинна спадщина, мовні й мистецькі символи. Виставка спрямована не лише на демонстрацію

костюмів, а на емоційно-занурювальний досвід взаємодії з культурною спадщиною.

Гібридна виставка «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» є між форматним експозиційним проєктом, що об'єднує реальну музейну експозицію та віртуальний інтерактивний простір.

Локація була обрана невипадково. Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», Київ – один із найвідоміших культурних хабів України, що надає можливості для реалізації як традиційної музейної виставки, так і цифрової інсталяційної платформи.

Фізична просторова структура виставки побудована за принципом відкритої нелінійної навігації, де кожна зона – окрема тема, але всі разом вони формують цілісний наратив. Відвідувач сам обирає маршрут перегляду, глибину вивчення матеріалу та формат взаємодії.

Віртуальна виставка створюється як мультисенсорна просторово-часова подорож, що поєднує цифрові копії автентичних зразків українського традиційного вбрання з елементами сучасного мистецтва, доповненої реальності (AR) та VR-технології, 3D-моделювання та відеоінсталяції. Архітектоніка виставки ґрунтується на вільному нелінійному маршруті відвідувача, що обирається індивідуально через інтерактивне меню тем.

Експозиція структурована у чотири смислові зони, кожна з яких має свій емоційно-візуальний центр, унікальну колірну гаму, музичне оформлення та окрему систему взаємодії:

Перша зона «Пам'ять тіла»

Вона розкриває одяг як продовження фізичного досвіду, як «другу шкіру», що зберігає тепло дотиків поколінь. Тут за допомогою 3D-моделей тканин: льону, вовни, конопель, відвідувач може не лише побачити фактуру, а й

відчуті її через вібрації та звуки, які імітують дотик до матеріалу. Емоційні документальні відео, в яких літні люди діляться спогадами про весільне чи святкове вбрання, поглиблюють відчуття присутності в живій традиції. Інтерактивна VR-зала дозволяє спостерігати за пластикою тіла у традиційному строї, як він впливає на рух, як підтримує або обмежує тіло в танці. Простір оформлено теплим освітленням, дерев'яними конструкціями та м'яким звуковим тлом (шурхіт, дотик, подих) створюють емоційний контекст, що створює відчуття затишку та тілесної присутності. Технічне оснащення цієї зони включає VR-шоломи, 3D-анімовані моделі, звукогенератори, інтерактивні дисплеї й систему багатоканального просторового звуку.

Друга зона «Родинна спадщина»

Тут глядачеві пропонується зазирнути в глибини особистої історії. Віртуальні альбоми, які переглядаються через мультитач-панелі, містять цифрові скан-копії фотографій, аудіоспогади, текстові маркування місць і дат, що дозволяє відстежити одяг як оберіг пам'яті. Інтерактивна карта України візуалізує регіональні костюми та історії, пов'язані з ними: сорочки Поділля, кептарі Гуцульщини, головні убори Наддніпрянщини. Найбільш емоційним елементом є VR-зустрічі з 3D-анімованими предками: бабусі й дідусі в національному строї розповідають історії з минулого, відповідаючи на запитання відвідувача. Оформлення цієї зони насичене мотивами сільського інтер'єру: білий колір, піч, домоткані рушники, м'яке світло ламп і звуки старого грамофона занурюють у теплу атмосферу родинної пам'яті. Технічне наповнення: голографічні дисплеї, VR-окуляри, цифрові альбоми на сенсорних екранах, записані голоси, датчики руху для взаємодії з віртуальними образами.

Третя зона «Одяг як мова»

Тут акцент зміщується з тілесного на семантичне. Тут глядач потрапляє у простір, де кожен елемент вбрання – це знак, послання, код. Орнаменти на вишивках оживають на інтерактивній панелі: при дотику з'являються значення

символів: родючість, оберіг, жіноча сила. Художні відео, в яких немає слів, але є погляди, жести, рухи в костюмі, передають глибоку емоцію мовчазної комунікації. Сценографія – темна, з підсвіченими елементами вишивки, великими рухомими проєкціями орнаментів, що пульсують у ритмі звуку. Технічне забезпечення включає анімаційні дисплеї, звукові синтезатори, лазерні проєктори, розумні освітлювальні системи, що реагують на рух глядача.

Четверта зона «Кіно і костюм: від екрана до уяви»

Тут демонструється, як традиційне вбрання функціонує в кінематографі. Виставлені віртуальні фрагменти з українських фільмів: «Тіні забутих предків», «Білий птах з чорною ознакою», «Захар Беркут», де вони дозволяють побачити костюм не як реквізит, а як повноцінного учасника наративу. У VR-кінозалі глядач має змогу «зайти» у сцену фільму, роздивитися вбрання зблизька, прочитати коментарі художників по костюмах. Порівняльні панелі демонструють різницю між автентичним строєм і художньою стилізацією: де автор зберіг точність, а де переосмислив традицію. Атмосфера як у справжньому кінотеатрі: приглушене світло, звук діалогів, музика, червоні акценти в інтер'єрі створюють візуально-смыслову глибину. З технічного боку долучені VR-станції, проєкційні панелі, AR-дисплеї для зчитування QR-кодів і навігації між сценами, кіноплеєри з сенсорним керуванням.

Ця експозиція не просто виставка, а багаторівнева подорож у культурну пам'ять, де глядач не тільки споглядає, а й активно відчуває, чує, торкається, взаємодіє. Традиційний одяг постає не як застиглий музейний експонат, а як жива матерія національного коду вшита у тіло, мову, родинні історії й образи масової культури.

Гібридна виставка «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» – це не просто мистецький проєкт, а культурно-філософське висловлювання, що прагне переосмислити місце традиційного вбрання в сучасному світі. Вона виходить за межі хронологічного музейного

підходу й пропонує нову модель презентації спадщини, де кожен глядач стає учасником живого процесу пізнання, співпереживання та самовизначення. Через тілесне відчуття матеріалу, інтимний контакт з родинною історією, занурення в символіку орнаменту та візуальну мову кінематографа відбувається відновлення зв'язку між поколіннями, минулим і сучасністю.

Ця виставка унікальна тим, що поєднує реальний і віртуальний простори в єдиний досвід, де глядач може одночасно споглядати фізичні експонати в залах Мистецького арсеналу й досліджувати цифрову спадщину через VR/AR, взаємодіяти з віртуальними персонажами, переходити між просторами, символами. Такий міждисциплінарний підхід дає змогу представити традиційний костюм не лише як об'єкт етнографічного інтересу, а як динамічний інструмент ідентичності, носій мовчазної культури, естетики, світогляду.

Отже, в добу глобалізації й цифрової реальності питання збереження й переосмислення національної візуальної культури набуває особливої актуальності. Саме такі виставкові формати, які об'єднують інновацію й спадщину, технологію й пам'ять, відкривають нові горизонти для розвитку української музейної справи та культурної дипломатії. Завдяки цьому проєкту український традиційний одяг перестає бути елементом лише минулого, зараз він стає частиною нашої сучасної соціокультурної підсвідомості, формує нові сенси, підтримує тяглість, надихає на глибше пізнання себе як представника живої, багатой на змісти культури.

РОЗДІЛ III. Грантова заявка на реалізацію гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»

Грантова заявка на участь у конкурсній програмі «Культурна спадщина» ЛОТ 2 «Кроссекторальні проєкти зі збереження культурної спадщини» від Українського Культурного Фонду (далі УКФ).

Назва проєкту: гібридна виставка «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості»

Організація-заявник:

Різниченко Єлизавета – магістрантка спеціальності «Культурологія та музеєзнавство» Харківської державної академії культури, кураторка виставкових проєктів компанії «Unipark», авторка магістерського дослідження «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості». Працювала старшим науковим співробітником у КЗ «Краєзнавчий музей ім.Порфирія Мартиновича», м. Берестин, Харківської області.

Займаюся розробкою експозиційних просторів, спрямованих на поєднання традиційної культури з сучасними мультимедійними технологіями. Маю досвід участі у науково-практичних конференціях, зокрема:

1. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : програма всеукр. наук.- теорет. конф. молодих учених, 22–23 квітня 2021 р.

2. Актуальне питання музеєзнавства і пам'яткознавства: тези конференції. Вип. 3. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022.

3. Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку : матер. міжнар. наук. конф. (17–18 листопада 2022 р.)

4. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квітня 2023 р.

5. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2024 р.

6. Культура та інформаційне суспільство XXI століття : матеріали міжнар. наук.-теорет. конф. молодих учених, 18–19 квітня 2024 р.

7. Міжнародна науково-теоретична конференція молодих учених «Культура та інформаційне суспільство XXI століття»

Досягнення:

Авторка концепції гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості», що поєднує реальний музейний простір і цифрову платформу. Учасниця наукових конференцій та культурних дискусій з питань музейної справи, ідентичності та цифрової трансформації культури.

Партнери:

Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький Арсенал» (м. Київ)

«Мистецький Арсенал» є провідною інституцією сучасної культури України, що поєднує виставкову діяльність, освітні програми та збереження культурної спадщини. Інституція виступає ключовою локацією для фізичної реалізації виставки. На базі Арсеналу буде створено експозиційний простір, технічне забезпечення мультимедійних інсталяцій та організовано культурно-освітній супровід (лекції, воркшопи, публічні дискусії). Заклад не є

прибутковою організацією, здійснює діяльність відповідно до Статуту, затвердженого Міністерством культури та інформаційної політики України[70].

Національний центр народної культури «Музей Івана Гончара» (м. Київ)

Музей є однією з провідних установ, що займається збереженням, дослідженням та популяризацією української традиційної культури. У межах партнерства музей надає експертну підтримку у вивченні колекцій народного одягу, консультації з автентичності експонатів та залучення до виставки архівних і документальних матеріалів. Крім того, передбачається спільна організація освітніх заходів для молоді та наукової спільноти. Центр має статус неприбуткової організації згідно зі своїми установчими документами[71].

Кафедра культурології та музеєзнавства Харківської державної академії культури

Кафедра є науково-освітнім партнером проєкту, який забезпечує дослідницький і методологічний супровід. Викладачі та студенти кафедри залучаються до створення наукового каталогу виставки, розробки освітніх матеріалів і публікацій, а також до участі в дискусіях і круглих столах. Партнерство з академією сприятиме інтеграції результатів проєкту у навчальний процес і поширенню його серед молодих науковців та майбутніх музейників. Є неприбутковою державною освітньою установою[72].

Стислий опис проєкту

Проєкт має на меті створення гібридної (стаціонарно-фізичної) виставки, що поєднує в собі музейні експонати та сучасні інтерактивні технології, художні інтерпретації та інноваційні рішення у виставковій діяльності. Виставка стане інноваційним майданчиком для дослідження українського

традиційного одягу як елементу культурного коду, який впливає на формування сучасної соціокультурної підсвідомості.

Гібридний формат виставки передбачає створення реальної тимчасової виставки (на базі Мистецького Арсеналу) та віртуальної версії (створення онлайн-виставки) з використання AR та VR технологій, що зробить проєкт доступним для широкої аудиторії в Україні та закордоном.

Опис проблеми виставки:

Сучасне українське суспільство перебуває у процесі активного пошуку культурної ідентичності, що особливо актуалізувалося в умовах глобалізації та повномасштабної війни. Український традиційний одяг, який є унікальним носієм пам'яті, символіки та мистецьких смислів, опинився між двома полюсами: з одного боку – це архаїчний, музейний експонат, що часто сприймається як статичний і «законсервований» об'єкт минулого, з іншого боку – він використовується у масовій культурі, уніфікованих сучасних «вишиванках», які іноді позбавлені автентичної глибини й регіональних особливостей. У суспільній свідомості бракує цілісного розуміння традиційного одягу не лише як естетичного феномена, а і як «живого коду», що зберігає соціальні, духовні та світоглядні уявлення українців.

Проблема також полягає у відсутності сучасних форматів презентації культурної спадщини, здатних зацікавити широку аудиторію, особливо молодь. Більшість музейних практик залишаються у площині класичної експозиції, що не враховує цифрові звички покоління, яке звикло до інтерактивності, віртуального середовища та мультимедійного сприйняття. Водночас в Україні лише починає розвиватися гібридний формат культурних подій, який об'єднує фізичний простір та онлайн-платформи, що є критично важливим для розширення доступності культурних надбань як усередині країни, так і за її межами.

Окремим викликом є втрата міжпоколіннього зв'язку. Для багатьох молодих українців народний костюм залишається чимось віддаленим, неактуальним, таким, що належить виключно «музейному минулому». При цьому він є потужним засобом ідентифікації, який може допомогти осмислити власне коріння, відновити культурну спадкоємність та сформувати відчуття причетності до національної історії. У часи воєнних викликів це набуває особливої ваги, адже культура і символи національної пам'яті стають елементом духовного спротиву.

Ще однією проблемою є недостатня інтеграція української культурної спадщини у міжнародний культурний дискурс. Попри багатство регіональних традицій, український народний одяг поки що мало представлений у глобальних культурних і освітніх проєктах. Цифрові технології, які здатні відкрити доступ до цих скарбів для аудиторії у різних країнах, використовуються фрагментарно й потребують системного підходу.

Таким чином, актуальність проєкту визначається кількома факторами: потребою у збереженні та сучасному осмисленні культурної спадщини, необхідністю впровадження новітніх інтерактивних і цифрових форматів у музейну практику, прагненням до формування цілісної соціокультурної ідентичності та включення української культури у світовий контекст. Створення гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» дозволить поєднати минуле й сучасність, науку й мистецтво, фізичний простір і цифрове середовище, тим самим відповідаючи на ці виклики й формуючи новий тип музейного досвіду.

Цілі та завдання виставки:

Головною метою гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості» є створення інноваційного культурного простору, який поєднує традиційні музейні форми з цифровими технологіями, забезпечуючи переосмислення народного одягу як живого

культурного коду сучасності. Виставка має на меті не лише представити автентичні зразки українського вбрання, а й показати, як вони впливають на сучасне мислення, моду, мистецтво й соціальну ідентичність.

На підготовчому етапі проєкту здійснюється комплексне дослідження теми, збір архівних матеріалів, фото- та відеодокументів, польових етнографічних даних, а також співпраця з музейниками, культурологами, художниками по костюмах. Важливим завданням цього періоду є формування цілісної концепції виставки, яка б об'єднала історичний, мистецький та соціокультурний виміри українського народного одягу.

На етапі проєктування передбачається розробка дизайн-концепції, архітектурно-художнього рішення виставки, визначення логіки простору та структури чотирьох тематичних зон («Пам'ять тіла», «Родинна спадщина», «Одяг як мова», «Кіно і костюм»). Одночасно відбувається узгодження мультимедійних та інтерактивних форматів подачі матеріалу, що забезпечить гібридність і доступність експозиції для різних аудиторій.

Під час макетування створюються фізичні та цифрові прототипи експозиції, тестуються VR- та AR-рішення, відеоінсталяції, аудіооформлення, інтерактивні панелі. Це дозволяє сформувати візуальний і технологічний образ майбутньої виставки, визначити оптимальні способи взаємодії відвідувача з контентом.

Далі відбувається етап вибору та закупівлі необхідного виставкового й технічного обладнання. Паралельно триває координація з постачальниками техніки, художниками, розробниками цифрових рішень. Цей етап є технічно важливим для подальшої реалізації концепції в реальному просторі.

Наступним завданням є створення онлайн-версії виставки – розробка цифрової платформи, на якій буде представлено інтерактивні 3D-моделі традиційних костюмів, відеоісторії, VR-реконструкції рухів і танців,

орнаментальні панелі та звукові інсталяції. Віртуальний простір стане продовженням фізичної експозиції, дозволяючи охопити ширшу аудиторію в Україні та за її межами.

Після цього здійснюється монтаж технічного обладнання у виставковій залі, а потім монтаж експонатів та інтеграція фізичної й цифрової частини в єдину експозиційну систему. Особлива увага приділяється синхронізації світла, звуку, проєкцій та інтерактивних елементів для створення ефекту повного занурення глядача у простір культурної пам'яті.

Важливою частиною реалізації є промоційна кампанія, спрямована на залучення відвідувачів до гібридного формату виставки. Вона включатиме партнерські публікації у ЗМІ, активність у соціальних мережах, створення відеоанонсів, інтерв'ю з експертами, а також інформаційну співпрацю з освітніми та культурними інституціями.

Завершальний етап передбачає урочисте відкриття виставки у «Мистецькому Арсеналі», проведення екскурсій, інтерактивних сесій для фізичних і онлайн-відвідувачів, а також збір аналітичних даних і відгуків. На основі зібраного досвіду буде підготовлено звіт та методичні рекомендації для подальшого розвитку гібридних музейних форматів в Україні.

Таким чином, цілі проєкту — осучаснити підхід до музейної справи, актуалізувати тему українського традиційного одягу у сучасному культурному контексті, створити платформу для діалогу поколінь та зміцнення національної ідентичності — реалізуються через послідовну, практично орієнтовану систему завдань, що поєднує дослідження, проєктування, цифрову інновацію й культурну комунікацію.

Цільова аудиторія виставки:

- Широка публіка – відвідувачі «Мистецького Арсеналу», зацікавлені у сучасних формах подачі культурної спадщини.
- Молодь і студенти мистецьких, культурологічних, дизайнерських спеціальностей як потенційних учасників освітніх програм, VR-сесій, майстер-класів.
- Музейні працівники, куратори, науковці як фахівці, що можуть перейняти досвід створення гібридних експозицій.
- Українська діаспора та іноземна аудиторія, які отримають доступ до віртуальної частини виставки.
- Дизайнери, митці, кінематографісти – професійна аудиторія, для якої виставка стане джерелом натхнення та прикладом взаємодії традиції й сучасності.

Зацікавлені сторони (стейкхолдери):

- Державні культурні інституції (Міністерство культури, УКФ, House of Europe) – потенційні грантодавці та стратегічні партнери, які можуть підтримати розвиток гібридних форматів у музейній сфері.
- Освітні заклади (академії, університети, школи мистецтв) – отримають доступ до навчальних матеріалів, розроблених у межах проєкту.
- Місцеві громади та етнокультурні об'єднання залучатимуться до збору історій, фотоархівів, родинних колекцій, формуючи колективну пам'ять через участь у виставці.
- Медіа та культурні видання – інформаційні партнери, що сприятимуть популяризації виставки серед широкої аудиторії.
- Відвідувачі виставки (онлайн та офлайн) – безпосередні користувачі продукту, які формуватимуть соціальний ефект через взаємодію з експозицією.

Робота з аудиторіями та партнерами:

Для ефективної комунікації буде використано кілька взаємопов'язаних інструментів:

- Інформаційно-просвітницька кампанія (соцмережі, офіційний сайт виставки, публічні лекції, партнерські заходи).
- Інтерактивна взаємодія з користувачами через VR/AR, анкетування, віртуальні діалоги з експонатами, залучення до онлайн-платформи.
- Освітні події: круглі столи, воркшопи, кураторські екскурсії, які об'єднують учасників з різних регіонів України.
- Зворотний зв'язок і моніторинг впливу — аналіз відгуків, статистики відвідувань, цифрової активності, створення аналітичного звіту.

Календар заходів:

Етап	Період	Формат роботи
Підготовчий	Січень-травень 2025 р.	Дослідження, збір матеріалів, взаємодія з експертами, формування концепції виставки.
Проектування	Червень 2025 р.	Розробка дизайн- концепції, планування структури експозиції, погодження мультимедійних рішень.

Макетування	Липень 2025 р.	Створення фізичних і цифрових макетів експозиції, тестування інтерактивних елементів.
Замовлення експозиційного та технічного обладнання	Серпень 2025 р.	Вибір і закупівля обладнання для виставки, координація з постачальниками.
Створення онлайн-формату виставки	Вересень 2025 р.	Розробка цифрової платформи, створення відео, 3D-моделей та інтерактивного контенту.
Монтаж обладнання	Жовтень 2025 р.	Встановлення технічного обладнання у виставковому просторі.
Монтаж експонатів	Листопад 2025 р.	Організація фізичного розміщення експонатів, інтеграція з цифровою частиною.

Промоція	Жовтень листопад 2025 р.	–	Проведення реklamних кампаній, публічних анонсів, залучення ЗМІ і партнерів.
Завершальний	01 грудня – 14 грудня 2025 р.		Урочисте відкриття виставки. Екскурсійне обслуговування фізичних та онлайн- відвідувачів виставки. Оцінка результатів, збір зворотного зв'язку, звітність, підготовка рекомендацій для подальшого розвитку проєкту.

SWOT-аналіз проєкту

STRENGTHS

- Інноваційна концепція гібридної виставки, яка поєднує фізичний і цифровий формати для широкого залучення аудиторії.
- Глибоке дослідження українського традиційного одягу із залученням експертів етнографів та культурологів.
- Наявність унікальних експонатів із різних регіонів України, що демонструють автентичність і різноманіття вбрання.

- Підтримка досвідчених кураторів і команда з високими компетенціями в музейній справі та цифрових технологіях.
- Партнерство з культурними інституціями та освітніми закладами для просування та доповнення освітніх програм.
- Можливість залучення грантових коштів завдяки статусу неприбуткової організації.

WEAKNESSES

- Відсутність сталого фінансування поза рамками проєкту, що може ускладнити довгострокове супроводження виставки.
- Обмежений досвід розробки та впровадження гібридних виставок з інтерактивними цифровими компонентами.
- Потреба у додаткових навичках і ресурсах для ефективного маркетингу в соціальних мережах і онлайн-просторі.
- Можливі складнощі в координації між різними командами (музейною, IT, маркетинговою) через міждисциплінарний характер проєкту.

OPPORTUNITIES

- Інтерес, що зростає до національної культури й традицій серед молоді та культурної спільноти в Україні й за її межами.
- Можливість інтеграції виставки в освітні програми шкіл, університетів і громадських організацій.
- Розвиток туризму через створення нових культурних продуктів і подій, пов'язаних із традиційним одягом.
- Використання сучасних технологій (3D, VR, AR) для залучення більшої міжнародної аудиторії, зокрема діаспори.
- Партнерство з IT-компаніями та культурними фондами для удосконалення цифрового компонента проєкту.

THREATS

- Соціально-економічна нестабільність і військові виклики, які можуть негативно вплинути на фінансування і відвідуваність виставки.
- Ризик низької зацікавленості або обмеженого доступу аудиторії через технологічні бар'єри чи недостатню інформованість.
- Можливі труднощі у забезпеченні захисту та безпеки експонатів як у фізичній, так і в цифровій формі.
- Конкуренція з іншими культурними проєктами і виставками, що можуть впливати на увагу і підтримку аудиторії.
- Можливі зміни політики або підтримки з боку місцевої влади чи партнерів, що може впливати на стабільність реалізації проєкту.

ВИСНОВКИ

У ході виконання дипломної роботи було сформульовано генеральну ідею гібридної виставки «Український традиційний одяг як елемент сучасної соціокультурної підсвідомості», яка поєднує фізичний музейний простір із цифровою онлайн виставкою. Такий формат забезпечує інтерактивність, широку доступність матеріалу та охоплення різних аудиторій, поєднуючи традиційні форми презентації експонатів із сучасними цифровими технологіями. Генеральна ідея виставки полягає у демонстрації історії, регіональних особливостей та символічного значення українського традиційного костюма, а також у висвітленні його впливу на сучасні соціокультурні практики, дизайн та цифрову культуру.

Було розроблено архітектурно-художнє рішення музейного проєкту, яке передбачає тематичне зонування фізичного залу, оптимальне розташування експонатів, колірну гаму та освітлення, що створює сприятливу атмосферу для сприйняття матеріалу. Для онлайн-платформи створено інтерактивні елементи, включно з віртуальними турами, мультимедійними панелями та цифровими матеріалами, що дозволяють користувачам детально досліджувати костюм незалежно від місця перебування. Архітектурно-художнє рішення забезпечує гармонійне поєднання традиційних форм одягу та сучасних методів експонування, що підсилює освітній та культурний ефект виставки.

Дослідження відображення українського традиційного одягу у сучасному кінематографі та соціальних мережах показало, що медіа активно використовують етнічні мотиви для формування національного образу, адаптуючи історичні костюми до сучасного естетичного сприйняття. Соціальні мережі сприяють популяризації національного одягу серед молоді та ширшої аудиторії, формуючи нові смисли та сучасні тренди, які інтегруються у гібридну виставку. Онлайн-елементи дозволяють демонструвати медійні практики, забезпечуючи сучасну та доступну презентацію культурної спадщини.

Важливим практичним результатом дипломного дослідження стало створення грантової заявки для реалізації гібридної виставки. Підготовка заявки вимагала комплексного підходу: інтеграції наукових висновків, архітектурно-художніх рішень, медіааналізу та маркетингової стратегії. Завдяки цьому грантова заявка стала інструментом практичної реалізації наукової концепції, що дозволяє втілити гібридну виставку у життя та забезпечити її промоцію серед широкої аудиторії. Крім того, створення заявки сприяло систематизації матеріалів дослідження та демонструє можливість поєднання академічної роботи з реальними культурними та соціальними проєктами. Це підтверджує практичну цінність дипломної роботи та її внесок у розвиток сучасних музейних та цифрових практик, а також у збереження та популяризацію української культурної спадщини.

Таким чином, виконання завдань дипломної роботи дозволило комплексно оцінити соціокультурну значущість українського традиційного костюма, підтвердити актуальність гібридного формату музеєфікації та розробити практичні інструменти популяризації етнокультурної спадщини. Результати дослідження можуть бути використані при створенні музейних і віртуальних виставок, освітніх програм, просвітницьких заходів, а також у сучасних дизайнерських практиках. Поєднання фізичного та онлайн-виставки дозволяє ефективно зберігати традиції, популяризувати національний одяг та підтримувати культурну ідентичність у сучасному суспільстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Slipchyshyn Lidia. Дослідження впливу панк-культури на сучасний чоловічий та жіночий одяг. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/45164/Slipchyshyn%20Lidia.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
2. Victoria Museum // URL: https://victoriamuseum.com.ua/about_museum_ukr/
3. YouTube. Український традиційний одяг, де узяти і як носити. 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=8s1t8VnEpwQ>.
4. YouTube. Юпка - український традиційний одяг | Огляд книг, про ... 2023. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ytOv6WScNvY>.
5. Астахова О. В., Крупа Т. М., Сушко В. А. Свята та побут Слобожанщини: альбом. Харків: Колорит, 2008. 143 с.
6. Банах В. М. Музейні інновації та інтерактивність у теорії та практиці музейної справи. Historical and Cultural Studies. 2016. Т. 3, № 1. С. 1–5.
7. Барановська Н. Експозиційна робота у діяльності музею / Historical and cultural studies. 2015 С. 13-17.
8. Білан М. С., Стельмащук Г. Г. Український стрій. Львів: ПП Видавництво «Апріорі», 2011. 310 с.
9. Бойко-Гагарін А. С. Музейний маркетинг: методичний посібник. Видавництво: «НАККІМ». Київ, 2016. 68 с.
10. Варивончик А. В. Традиційна народна вишивка як складова українського одягу (XX ст.) Теорія та історія культури, Київ. нац. ун-т культури і мистецтв., Київ, 2011. 16 с.
11. Васіна, З. О. Український літопис вбрання. Т. 1 : 11 000 років до н.е. - XIII ст. н.е. Науково-художні реконструкції : [книга-альбом] Київ, Мистецтво, 2003 448 с.

12. Велика Л.П. Музейне експозиційне мистецтво: Многр. / Харківська державна академія культури / Х.: ХДАК, 2000. – 160 с.
13. Вербицька П. В. Музейна комунікація в умовах викликів глобалізації / П. В. Вербицька // Historical and cultural studies. – 2016. – Vol. 3, Num. 1. С.21-24.
14. Воропай О. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис. Т..І Мюнхен: Українське видавництво, 1958. 309 с.
15. Дмитрук Л. І. Сакралізація народного одягу в Україні як приклад сучасного міфотворення Культура і сучасність. 2016. № 2. с. 101-105.
16. Долеско С. Роль українського народного костюму в портретуванні героїв п'єси «Лісова пісня» Лесі Українки. Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. 2022. Т. 1. № 53. С. 101–105.
17. Етнографічна колекція «Відкита скриня» // URL: <https://vskrynia.com.ua/pro-nas/> (дата відвідування: 11.11.2025)
18. Іваневич Л. Дослідження традиційного вбрання українців Поділля (історіографічний аспект). Нар. творчість та етнографія. 2015. № 3. с. 42-51.
19. Історія українського автентичного одягу URL: <https://official-online.com/news?id=8498> (дата відвідування: 17.04.2025)
20. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка: альбом. Київ: Мистецтво, 1993. 264 с.
21. Кара-Васильєва Т. Українська сорочка. (Хрестикова техніка. Лиштва. Вирізування. Виколювання. Коса гладь) [Текст] : альбом / Т. Кара-Васильєва. - К. : ТОМІРІС, 1994. - 32 с.
22. Кара-Васильєва Т. Формування дизайну в Україні художниками авангарду. Нариси з історії українського дизайну ХХ століття : зб. ст. Київ : Фенікс, 2012. С. 111–122.

23. Кафарський В. І. Етнологія К. : Центр навч. літ., 2006. с. 353–356.
24. Кікоть А.А. Мистецтво костюма: методологія дослідження. Культура України : зб. наук. пр. Харків, 2014. Вип. 46. с. 203-211.
25. Кісь О. Українські жінки у горнилі модернізації. – Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. 334 с.
26. Кожолянко О. Збереження національної ідентичності Українців у весільній обрядовості в ХХ – на початку ХХІ ст. // Галичина. Всеукраїнський науковий культурно-просвітній часопис. – Івано-Франківськ, 2010. Ч. 17. с. 77–82.
27. Король Н. Народні традиції в моделюванні дитячого одягу: історичний досвід українських дизайнерів. Вісник Львівської національної академії мистецтв. 2015. Вип. 26. С. 198–209.
28. Косміна О. Створення сучасного сценічного костюма як вияв регенерації української культури. Регрес і регенерація у народному мистецтві. Київ, 1998. С. 243–253.
29. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання України. Т. 1. Лісостеп. Степ. Київ : Балтія-Друк, 2008. 160 с.
30. Косміна О.Ю. УКРАЇНА, ДЕРЖАВА: ОДЯГ Енциклопедія історії України: Україна—Українці. Кн. 1. К.: В-во «Наукова думка», 2018. 608 с.
31. Костельна М. Національні мотиви у декорі костюмів у творчості М. Токар (на прикладі діяльності Львівського будинку моделей). Народознавчі зошити. № 6 (114). Київ, 2013. С. 1145–1149.
32. Кричевський В. Про роботу над фільмом «Тарас Шевченко». Кіно Театр. 2013. № 5. URL: http://archive-ukm.kma.edu.ua/show_content.php?id=1539 (дата звернення: 25.10.2025).
33. Кротова Т. Ф. Етномотиви і класичні форми в костюмі: свобода перевтілень і межа стилю. URL:

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3961/2/T_Krotova_MK_Text.pdf (дата звернення: 25.09.2025).

34. Кудрявцева Н., Кокоріна Г. Умовність та достовірність костюма для кіно: фактори впливу. Актуальні проблеми сучасного дизайну. КНУТД. 2018. Т. 1. С. 227–230.

35. Кузьмина Т. В., Мироненко В. П. Історичні аспекти застосування вишивки у дизайні одягу Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Серія: Мистецтвознавство : Харків, 2011. № 2. с. 30-33.

36. Курбан О. В. Сучасна комунікація в системі сучасного наукового знання [Текст] / О. В. Курбан // Інформаційне суспільство. – 2009. – Вип. 10. Липень – грудень. – с. 64-66.

37. Кускова С. С., Отземко О. В. Сучасний український музей: новітні практики. 2019. URL: <http://jvestnik-sss.donnu.edu.ua/article/download/7594/7596>. (дата відвідування: 01.10.2025)

38. Куценко С. Ю. Комунікація в музейних установах засобами веб-ресурсів / Гуржіївські історичні читання. 2014-2015. Вип. 8-9. с. 64-67.

39. Лавренюк О. О. Множинність символіки українського народного вбрання Вісн. Нац. акад. кер. кадрів культури і мистецтв. 2015. № 1. с. 141-146.

40. Лагода О. М., Бордунос А. С., Онученко С. С. Німе кіно як джерело творчості для дизайнера одягу. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2009. 1. С. 75–79.

41. Лещенко Т. О., Жовнір М. М. Феномен вишиванка в мовній свідомості індійських здобувачів освіти в Україні // The World of the Orient. 2023. № 1. С. 105–110. URL: <https://repository.pdmu.edu.ua/bitstreams/1a976b5d-7ffb-4ac1-8700-bb3b9c598a05/download> (дата відвідування: 12.06.2025)

42. Линюк О. Жінка у системі «нової соціалістичної обрядовості» // Культура і мистецтво у сучасному світі. – 2016. – Вип. 17. – с. 60–69.

43. Лихачев Б. С. Українські теми в дореволюційній кінематографії. Кіно. 1928. № 4. С. 4–5.

44. Лялюк А. М. Вплив соціокультурних чинників на купівельну поведінку українського споживача // Соціум. Наука. Культура. 2015. С. 19–21 URL: <https://www.int-konf.org/ru/2015/sotsium-nauka-kultura-19-21-01-2015/988-k-e-n-lyalyuk-a-m-vpliv-sotsiokulturnikh-chinnikov-na-kupivelnu-povedinku-ukrajinskogo-spozhyvacha> (дата відвідування: 12.05.2025)

45. Макогін Г. Народне вбрання як національний символ еволюції народного одягу в системі культури (друга половина XIX – початок XX ст.). Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. 2011. Вип. 23. С. 59–64.

46. Мироненко В. П., Синицька А. С. Еволюція українського народного костюма в соціокультурному контексті авангарду. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. 2009. № 5. С. 128–135.

47. МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА // URL: <https://honchar.org.ua/> (дата відвідування: 12.05.2025)

48. Музейна комунікація в русі культури участі // Культ чи культура: учасницькі практики в музеях. – Київ: Видавець Чередниченко А.М., 2016. – с. 68-75.

49. Музейна комунікація. URL: <http://surl.li/gsvva> (дата звернення 21.09.2025).

50. Наумкіна О. С. Етнічний культурний взірець в дизайнерських практиках сучасних українців. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/92847/36-Naumkina.pdf?sequence=1> (дата відвідування: 13.10.2025).

51. Національний музей народного мистецтва Гуцульщини та Покуття імені Й. Кобринського // URL: <https://hutsul.museum/> (дата відвідування: 12.10.2025)

52. Небогатикова О. Є., Садретдінова Н. В. Етапи проектування сценічного костюма для театру і кіно. Ресурсозберігаючі технології легкої, текстильної і харчової промисловості. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-студентів конференції молодих вчених та студентів. 16-17 листопада 2017. Хмельницький : Хмельницький національний університет, 2017. С. 103–104.

53. Несен І. І. Роль костюму у формуванні образу персонажу в театрі корифеїв (1882–1914 рр.). Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2021. № 2. С. 154–158. DOI: <https://doi.org/10.32461/2226-3209.2.2021.239997> (дата відвідування: 12.10.2025)

54. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма. Київ : Либідь, 1996. 176 с.

55. Ніколаєва Т. Український костюм: надія на ренесанс / Київ : Дніпро, 2005. с. 318.

56. Олійник М. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX- початок XX ст.) НАН України, ІМФЕ. Київ, 2017. 312 с.

57. Основні форми і методи культурно-освітньої діяльності музею. URL: <http://surl.li/gtaba> (дата звернення 28.09.2025).

58. Пархоменко І. Складові формування попиту на культурні івенти України (на прикладі музеїв). Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Менеджмент соціокультурної діяльності. 2019. № 1. с. 134–154.

59. Передерій І.Г., Білан Н.В. Сучасна музейна комунікація в Україні та світі: стан і перспективи розвитку / І. Г. Передерій, Н. В. Білан // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2018. – № 2. с. 72-79.

60. Почепцов Г. Соціокомунікації і соціосистеми – Електронний ресурс – / Г. Почепцов. – Режим доступу: <http://psyfactor.org/lib/socio8.htm> (дата відвідування: 09.02.2024)
61. Пугач Л. Ю. Соціально-комунікаційні складові комунікативної моделі / Молодий вчений. 2019. № 1. с. 150-156.
62. Руденченко А. Етнодизайн як міждисциплінарний феномен створення творчого освітнього простору. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2014. № 10 (3). С. 140–146.
63. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеезнавство: навч. посіб / К.: Знання. 2008. 428 с.
64. Сайт Національного музею українського національного декоративного мистецтва // URL: <https://www.mdmu.com.ua/> (дата відвідування: 10.09.2025)
65. Сиваш І. Концептуальні засади етнодизайну в Україні. Вісник НАКККиМ : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2018. №3. С. 416–420.
66. Сиваш І. Національний одяг як чинник етнокультури в контексті українського етнодизайну. Мистецтвознавчі записки : наук. журнал. Київ : Міленіум, 2017. Вип. 31. С. 228–236.
67. Скрипник Г. Етнографічні музеї України. - К.: Наукова думка, 1989. 304 с.
68. Слобожанський жіночий стрій URL: <https://oringo.com.ua/novosti/slobozhanskiy-zhinochiy-striy> (дата відвідування: 26.09.2025)
69. Стамеров К. К. Нариси з історії, художник М.Н.Грох. - К. : Мистецтво, 2007. 432 с.
70. Статут Державного підприємства «Націопональний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал» URL: <https://artarsenal.in.ua/wp-content/uploads/2018/08/STATUT-2018.pdf>

71. Статут Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»
URL: <https://honchar.org.ua/upload/media/2024/06/19/statut.pdf> (дата відвідування: 30.09.2025)
72. Статут Харківської державної академії культури URL: https://ic.ac.kharkov.ua/public_inf/statut/statut.html
73. Сушко В. Українське вишивання на Слобожанщині XIX-XX ст. Нар. творчість та етнографія. 2007. № 6. с. 66-70.
74. Тітінюк Ю. О. Концепція режисерської діяльності у формуванні музейної експозиції / Вісімнадцяті сумцовські читання. Матеріали наукової конференції на тему «Музей як соціокультурний інститут в умовах інформаційного суспільства», Харків, 18 квітня 2012 р. / Харківський історичний музей. – Х.: Майдан, 2012. – С.35-43.
75. Тітінюк Ю. О. Методика художнього формування сучасної музейної експозиції / Ю. О. Тітінюк // Сімнадцяті сумцовські читання. Матеріали наукової конференції на тему «Комунікаційний підхід у музейній справі як відповідь на потреби соціуму», Харків, 18 квітня 2011 р. / Харківський історичний музей. – Х.: Майдан, 2011. – С 19-29.
76. Традиційний одяг, його різновиди URL: <https://etnodim.com.ua/ua/ua-tsikava-informatsiya/121-tradytsiynnyodayh/> (дата відвідування: 25.04.2025)
77. У Львівській політехніці відкрита виставка національних вишивок URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/usi-novivni-novini-oblastej-2015-12-18-u-lvivskij-politexniczi-vidkrita-vistavka-naczionalnix> (дата відвідування: 27.04.2025)
78. Українська вишивка – етнічний бренд, перевірений історією // URL: <https://uamodna.com/articles/ukrayinsjka-avtentychnavyshyvka-brend-tysyacholitj/> (дата відвідування: 12.03.2025)
79. Українське народне мистецтво. Вбрання / під заг. ред. К. Г. Гуслистого. – Київ: Держ. вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. – 321 с.

80. Український народний одяг XVII - початок XIX ст. в акварелях Ю. Глоговського [Текст]. - К. : Наукова думка, 1988. - 272с.

81. Український одяг у системі міської культури Києва (друга половина XIX – початок XXI століття) : монографія / голов. ред. Г. Скрипник. НАН України, ІМФЕ. Київ, 2017. 312 с.

82. Фіцак І. Весільні звичаї та обряди Українського міського населення Прикарпаття у 1940-х – 1980-х роках. // Матеріали до української етнології. – К., 2010. №9 (12). с. 206–209.

83. Шароварщина як спадок колоніалізму <https://www.kovcheg.ua/uk/analytic/sharovarshchina-spadok-kolonializmu> (дата відвідування: 12.11.2025)

84. Шевченко М. І. Світоглядне відображення природного середовища в оздобленні українського національного одягу (кінець XIX - початок XX століття) Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури : зб. наук. пр. 2012. с. 209-215.

ДОДАТКИ

Додаток А

Статут Харківської державної академії культури

4. СТАТУС, СТРУКТУРА ТА ПОВНОВАЖЕННЯ АКАДЕМІЇ

4.1. Академія є юридичною особою публічного права – державною установою, яка провадить свою діяльність на засадах неприбутковості, утворена та зареєстрована в порядку, визначеному законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації.

Забороняється розподіл отриманих доходів або їх частини серед засновників (учасників), членів Академії, працівників (крім оплати їхньої праці, паравування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших пов'язаних з ними осіб.

Академія має самостійний баланс, рахунки в органах Державної казначейської служби України та валютні рахунки в банку, відокремлене майно, може від свого імені набувати майнових і особистих немайнових прав та мати обов'язки, бути позивачем і відповідачем у суді.

Академія має печатку із зображенням Державного герба України, своїм найменуванням та ідентифікаційним кодом, а також інші атрибути юридичної особи.

4.2. Академія може бути засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, які провадять свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої, інноваційної діяльності закладів вищої освіти та/або забезпечують виконання його статутних завдань.

4.3. Академія провадить діяльність відповідно до Конституції України,



СЕД АСКОД Міністерство культури та стратегічних комунікацій України
№ 722 від 23.10.2024
Сертифікат: 3FAA9288358EC0030400000E5F5390C4FD8D800
Підписувач: Тоніщаній Микола Станіславович
Дата підписання: 23.10.2024
Дійсний з 11.09.2024 0:00:00 по 10.09.2026 23:59:59

Додаток Б

Статут Державного підприємства «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»

2

1. Загальні положення

1.1. Нову редакцію Статуту (далі – Статут) розроблено на заміну Статуту Державного підприємства «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал», затвердженого Розпорядженням Керівника Державного управління справами від 05 грудня 2017 року № 282.

1.2. Статут визначає загальні організаційні, правові та економічні засади діяльності Державного підприємства «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал» (далі – Підприємство).

1.3. Підприємство створене на виконання Указу Президента України від 15 грудня 2000 року № 1343 «Про заходи щодо відзначення вступу України у третє тисячоліття», розпорядження Кабінету Міністрів України від 03 березня 2005 року № 49 «Про створення культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал», відповідно до наказу Міністерства культури і мистецтв України від 22 квітня 2005 року № 232 і передане в управління Державного управління справами згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 вересня 2007 року № 699.

1.4. Підприємство за своєю організаційно-правовою формою є державним підприємством, засноване на державній власності та належить до сфери управління Державного управління справами (далі – Орган управління майном).

Підприємство включене до Переліку закладів культури і мистецтва, які утримуються або яким надається фінансова підтримка з державного бюджету, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2001 року № 1557, а також до Переліку закладів культури базової мережі загальнодержавного рівня.

1.5. Статус національного культурно-мистецького та музейного комплексу «Мистецький арсенал» надано Указом Президента України від 03 лютого 2010 року № 94.

1.6. Підприємство у своїй діяльності керується Конституцією України, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Положенням про Державне управління справами, розпорядженнями Органу управління майном, іншими нормативно-правовими актами та цим Статутом.

2. Найменування та місцезнаходження Підприємства

2.1. Повне найменування підприємства:

українською мовою – Державне підприємство «Національний культурно-мистецький та музейний комплекс «Мистецький арсенал»;
російською мовою – Государственное предприятие «Национальный культурно-художественный и музейный комплекс «Мистецький арсенал»;
англійською мовою – Public Enterprise «National Art and Culture Museum Complex «Mystetskyi Arsenal».

2.2. Скорочене найменування:

українською мовою – ДП «НКММК «Мистецький арсенал»;
російською мовою – ГП «НКХМК «Мистецький арсенал»;

Додаток В

Статут Національного центру народної культури «Музей Івана Гончара»

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ «МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА» (далі - Центр) є неприбутковим закладом культури, заснованим на комунальній власності територіальної громади міста Києва і підпорядкованим Департаменту культури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації).

Власником Центру є територіальна громада міста Києва, від імені якої виступає Київська міська рада.

Організаційно-методичне керівництво Центру здійснює Міністерство культури України, як центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сферах культури та мистецтва.

1.2. Центр створено на основі приватної колекції народного мистецтва, мистецької, наукової спадщини Народного художника України Івана Макаровича Гончара як Музей І. М. Гончара відповідно до розпорядження Представника Президента України в м. Києві від 22 вересня 1993 року № 1003 та реорганізовано згідно з рішенням Київської міської ради від 12 жовтня 2000 року № 40/1017 «Український центр народної культури «Музей Івана Гончара».

Указом Президента України від 11 березня 2009 року № 150/2009 Центр надано статус національного.

Центр є науково-дослідним, культурно-освітнім закладом, призначеним для збереження, збирання, використання і популяризації пам'яток історії, матеріальної і духовної культури, залучення громадян до української історико-культурної спадщини, формування національної свідомості українського народу.

За профілем Центр - літературно-меморіальний.

1.3. Центр є юридичною особою, має самостійний баланс, розрахунковий рахунок у національній валюті в органі Державної казначейської служби України та інші рахунки в банківських установах, печатку, штамп, бланки тощо.

1.4. Центр керується у своїй діяльності Конституцією України, законами України «Про культуру», «Про музеї і музейну справу», актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями Київської міської ради, розпорядженнями Київського міського голови, розпорядженнями виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), наказами директора Департаменту культури виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), іншими нормативно-правовими актами України та цим Статутом.

1.5. Повне найменування Центру:

українською мовою: НАЦІОНАЛЬНИЙ ЦЕНТР НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ «МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА»;

англійською мовою: NATIONAL CENTRE OF FOLK CULTURE «IVAN HONCHAR MUSEUM».

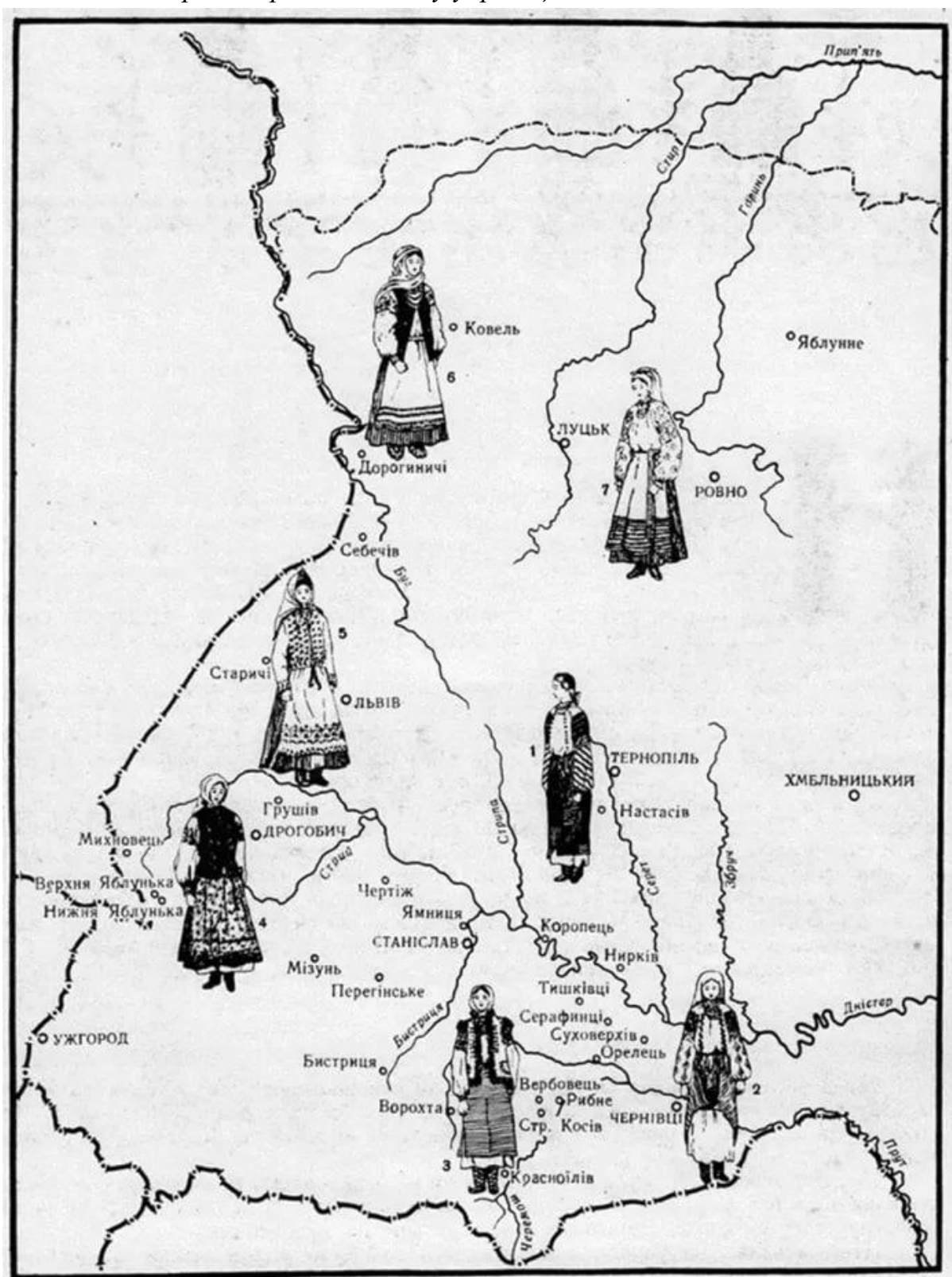
1.6. Скорочене найменування Центру:

українською мовою: МУЗЕЙ ІВАНА ГОНЧАРА;

англійською мовою: IVAN HONCHAR MUSEUM.

1.7. Місцезнаходження Центру: вул. Лаврська, 19, м. Київ, 01015.

Додаток Г
Карта народного одягу українців західних областей



Додаток Д
Кадр із фільму "Тіні забутих предків", 1965 р.



Додаток Е

Афіша виставки

«МИСТЕЦЬКИЙ АРСЕНАЛ»



**ГІБРИДНА ВИСТАВКА
«УКРАЇНСЬКИЙ ТРАДИЦІЙНИЙ ОДЯГ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОЇ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ПІДСВІДОМОСТІ»**

16-17 СІЧНЯ, 2026 | 10:00 - 19:00

Запрошуємо вас зануритися в унікальний світ українського традиційного одягу, який живе в нашій спільній пам'яті й відіграє важливу роль у формуванні сучасної ідентичності.

Вхід вільний

+380-99-456-7890

Додаток Ж

Квиток на виставку

